

VARŞOVA GÜVENLİK FORUMU 2025: AVRUPA'NIN GÜNEY KAFKASYA POLİTİKASINDA DENGESİZLİK VE 'LİZBON'DAN ERİVAN'A' SÖYLEMİNİN JEOPOLİTİK YANSIMALARI

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2025 / 40

07.10.2025

Varşova Güvenlik Forumu (WSF), 2014 yılında Polonya merkezli Casimir Pulaski Vakfı tarafından kurulduğundan beri, Avrupa güvenlik mimarisinin şekillendirilmesinde önemli bir platform olarak öne çıkmıştır. Kırımın 2014te Rusya tarafından ilhak edilmesiyle ortaya çıkan jeopolitik çalkantılar, forumun doğuşuna zemin hazırlamış; Orta ve Doğu Avrupanın (CEE) güvenlik kaygılarını transatlantik gündeme taşıma misyonu, WSFyi NATO ve Avrupa Birliği (AB) için vazgeçilmez bir diyalog merkezi haline getirmiştir[1]. 2025 yılında, 29-30 Eylül tarihlerinde düzenlenen 12. WSF, Divided We Fall temasıyla, Rusya-Ukrayna savaşının Avrupa güvenliği üzerindeki etkilerini ve transatlantik dayanışmanın aciliyetini vurgulamıştır[2]. Ancak, forumun From Lisbon to Yerevan söylemi ve Ermenistanın sembolik olarak öne çıkarılması, Azerbaycanın dışlanmış gibi algılanmasına yol açmış; bu durum, ABnin Güney Kafkasyadaki barış sürecine verdiği destekle çelişkili bir görüntü yaratmıştır. Bu analiz, WSF 2025in Güney Kafkasya politikalarına yaklaşımını, Ermenistan ve Azerbaycana yönelik farklı muameleleri, Lizbondan Erivana söyleminin jeopolitik yansımalarını ve Rusyanın coğrafi konumuna rağmen siyasi dışlanmasını değerlendirerek, Avrupanın kıtasal barış söylemlerindeki tutarsızlıkları sorgulamaktadır.

WSFnin Tarihsel ve Stratejik Rolü

WSF, Forumun Hakkımızda kısmında misyonunun transatlantik işbirliğini güçlendirmek ve Avrupanın doğu kanadındaki güvenlik tehditlerine karşı ortak stratejiler geliştirmek amacıyla kurulduğunu[3] belirtmiştir. Kırımın ilhakı, forumun CEE bölgesinin sesini Batıya taşıma hedefini şekillendirmiş; NATOnun savunma kapasitesini artırma, hibrit tehditlere karşı direnç geliştirme ve enerji güvenliği gibi konular, WSFnin temel gündemini oluşturmuştur[4]. 2025 zirvesi, 3000i aşkın katılımcıyı bir araya getirerek, devlet liderleri, dışişleri ve savunma bakanları, askeri yetkililer ve düşünce kuruluşları arasında yüksek düzeyli diyaloglara ev sahipliği yapmıştır[5]. 12.si düzenlenen Forumda Knight of Freedom

ödülü, onur konuğu olarak davet edilen eski NATO Genel Sekreteri ve eski Norveç Başbakanı Jens Stoltenberge verilmiştir[6].

Lizbondan Erivana: Sembolizm ve Çelişkiler

2025 WSFde öne çıkan From Lisbon to Yerevan: Envisioning Europes Strategy for the Wider Neighborhood paneli[7], Ermenistanın demokratik dönüşümünü ve ABye yakınlaşmasını sembolize eden bir söylem etrafında şekillenmiştir. Panelde, Fransa Avrupa ve Dışişleri Bakanı Barrot, Litvanya Dışişleri Bakanı Budrys ve Ermenistan Dışişleri Bakanı Mirzoyan, Polonya merkezli Casimir Pulaski Vakfı Başkanı Pisarskinin moderatörlüğünde bir araya gelmiştir.

WSFde bu sene, Ermenistan Dışişleri Bakanı Mirzoyanın From Lisbon to Yerevan panelindeki sözlerini özetlenecek olursa; Güney Kafkasyanın jeopolitik dönüşümünü AB entegrasyonu perspektifinden ele alan bir bakış açısı sunmuştur. Mirzoyan, değerler-çıkarlar ikilemine odaklanan bir çerçevede, Ermenistanın Azerbaycan ile imzalanması hedeflenen barış anlaşmasına yönelik çabaları bölgesel istikrarın katalizörü olarak değerlendirmiştir. ABye bürokrasi yerine siyasi vizyon çağrısında bulunmuştur. Mirzoyan ayrıca, 2026da düzenlenmesi planlanan Avrupa Siyasi Topluluğu zirvesinin Erivan'da ev sahipliği yapacağını hatırlatarak, çok taraflı diyaloğun stratejik önemine vurgu yapmıştır. Mirzoyanın konuşması, post-Sovyet coğrafyada barışın ekonomik bağlantılarla (örneğin, demiryolunun yeniden entegrasyonu) desteklenmesi gerektiğini vurgulayarak, ABnin hibrit tehditler karşısında kapsayıcı bir güvenlik mimarisi inşa etme yükümlülüğünü hatırlatmıştır [8]. Genel olarak, Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyanın konuşmasının Günay Kafkasyadaki barış arayışlarına katkıda bulunduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Ermenistan ve Azerbaycana Farklı Muamele

Ermenistanın demokratik reformları, özellikle 2018 sonrası halk hareketleri ve Rusyanın Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütünden (KGAÖ) uzaklaşması, AB tarafından değerler temelli bir ortaklık için elverişli bir zemin olarak görülmektedir. Mirzoyanın WSFdeki konuşması, Ermenistanın Batı yönelimini ve Azerbaycanla barış görüşmelerinde kaydedilen ilerlemeleri vurgulamış; ancak WSF 2025te Ermenistan Dışişleri Bakanının yüksek profilli katılımı, Ermenistanın demokratikleşme ve barış sürecindeki rolünü öne çıkarırken, Azerbaycandan benzer düzeyde bir temsilin olmaması dikkat çekicidir. Güney Kafkasyada bir barıştan bahsediliyorsa, söz konusu barışın taraflarından biri olan Azerbaycanın da WSFde dinlenmesi yerinde bir karar olarak değerlendirilmektedir. Barış sürecinin yanı sıra, Azerbaycan, AB için enerji güvenliğinde kritik bir ortak olup, Güney Gaz Koridoru aracılığıyla Avrupaya doğal gaz sağlamaktadır[9]. Ayrıca, Azerbaycanın Türkiye ile stratejik ittifakı ve Çinin Kuşak ve Yol Girişimine alternatif ticaret yollarındaki rolü, bölgesel istikrar açısından önem taşımaktadır. Buna rağmen, From Lisbon to Yerevan söylemi, Azerbaycanın bu stratejik katkılarını gölgede bırakarak, ABnin Güney Kafkasya politikasında dengesiz bir yaklaşım sergilediği izlenimini yaratmıştır.

AB, Ermenistan-Azerbaycan barış görüşmelerine arabuluculuk yapmakta ve her iki ülkeyle de çalışmaktadır; örneğin, AB Dış İlişkiler Temsilcisi Borrellin liderliğinde 2022den beri sınır belirleme ve barış anlaşması taslağı üzerinde ilerlemeler kaydedilmiştir[10]. Ancak, WSFnin Azerbaycanı panel tartışmalarında sembolik veya fiili olarak yeterince temsil etmemesi, ABnin barış sürecine verdiği desteğin kapsayıcılığına gölge düşürmektedir. Eğer AB, Güney Kafkasyada barışı destekliyorsa, neden Ermenistan ve Azerbaycana eşit mesafede bir davet politikası izlenmemiştir? Bu durum, forumun bölgesel dinamikleri tam olarak okuma konusunda bir eksiklik sergilediğini göstermektedir.

Lizbondan Vladivostokadan Lizbondan Erivanaya: Rusyanın Dışlanması ve Coğrafi Gerçeklik

WSF 2025in From Lisbon to Yerevan mottosuna gelecek olursak, daha önce sıkça kullanılan Lizbondan Vladivostoka ifadesinin yerini alarak, Avrupa güvenlik vizyonunun Rusyayı dışlayan bir çerçeveye evrildiğini ortaya koymaktadır. Bu değişim, Rusyanın Ukraynaya karşı devam eden savaşının ve Avrupa güvenliğine yönelik tehditlerinin bir yansıması olarak anlaşılabilir. Polonya Başbakanı Tuskun Bu savaş bizim savaşımız; Ukrayna kaybederse Batı medeniyeti de kaybeder ifadesi[11] ve Almanya Savunma Bakanı Pistoriusun Rusyanın saldırganlığına yönelik eleştirileri[12], forumun Rusya karşıtı duruşunu netleştirmiştir. Ermenistanın Rusyadan uzaklaşarak Batıya yönelmesi, Erivanı bu yeni vizyonda sembolik bir uç nokta haline getirmiştir.

Ancak, Lizbondan Vladivostoka ifadesinin Lizbondan Erivanaya evrilmesi, neden Lizbondan Baküye olarak düşünülmemiştir? Bu soru, ABnin Güney Kafkasya politikasında daha derin bir tutarsızlığı işaret etmektedir. Azerbaycan, enerji güvenliği ve bölgesel istikrar açısından Avrupa için stratejik bir ortaktır; ancak otoriter yönetim yapısı ve insan hakları konusundaki eleştiriler, Baküyü ABnin değerler temelli anlatısında sembolik olarak geri planda bırakmaktadır. Lizbondan Baküye ifadesi, ABnin enerji güvenliği ve bölgesel istikrar gibi pragmatik önceliklerini daha iyi yansıtabilirdi; ancak bu seçeneğin göz ardı edilmesi, ABnin Güney Kafkasyadaki barış söylemlerinin kapsayıcılığına zarar vermektedir.

Rusyanın siyasi olarak dışarıda bırakılması, mevcut jeopolitik bağlamda bir ölçüde anlaşılabilir; zira Rusyanın Ukraynadaki eylemleri, Avrupa güvenlik mimarisinde bir tehdit olarak algılanmaktadır. Ancak, coğrafya siyaset üstü bir gerçekliktir. Vladivostok, Avrupanın doğu sınırını temsil ederken, Erivanın bu rolü üstlenmesi, Rusyayı coğrafi olarak yok sayan bir sembolizmdir.

Sonuç ve Öneriler

Varşova Güvenlik Forumu 2025, Avrupanın güvenlik mimarisini güçlendirme ve transatlantik dayanışmayı pekiştirme misyonunda önemli bir adım atmıştır. Ancak, From Lisbon to Yerevan mottosu, Ermenistanı sembolik olarak öne çıkarırken, Azerbaycanın dışarıda bırakıldığı izlenimi vermektedir. Bu durum, ABnin Güney Kafkasyadaki barış

söylemleriyle çelişkili bir görüntü çizmektedir. Ermenistan ve Azerbaycana yönelik farklı muamele, dengesiz davet politikası ve Lizbondan Baküye gibi bir ifadenin göz ardı edilmesi, ABnin bölgesel dinamikleri tam olarak okuma konusunda eksikliklerini ortaya koymaktadır. Rusyanın siyasi dışlanması, mevcut jeopolitik bağlamda anlaşılabilir olsa da, coğrafyanın siyaset üstü gerçekliği, kapsayıcı bir güvenlik vizyonu için dikkate alınmalıdır.

ABnin Güney Kafkasyadaki barış sürecine desteği, Ermenistan ve Azerbaycanın karşılıklı adımlarına bağlıdır. WSFnin gelecekteki toplantılarında, daha kapsayıcı bir dil (örneğin, From Lisbon to the South Caucasus) ve Azerbaycandan üst düzey katılım teşvik edilerek, bölgesel barış vizyonu güçlendirilebilir. Ayrıca, Ermenistanın demokratikleşmesi ile Azerbaycanla normalleşme arasındaki bağlantı daha net vurgulanarak, ABnin tarafsız arabulucu rolü pekiştirilmelidir. Bu yaklaşım, Avrupanın Güney Kafkasyadaki barış ve istikrar çabalarını daha tutarlı ve etkili kılabilecektir.

[1] Warsaw Security Forum, About, https://warsawsecurityforum.org/about-the-wsf/.

[2] Warsaw Security Forum, Warsaw Security Forum 2025 Unity Tested, Security Debated, 2 Ekim 2025, https://warsawsecurityforum.org/news/warsaw-security-forum-2025-unity-tested-security-debated/

[3] Warsaw Security Forum, About, https://warsawsecurityforum.org/about-the-wsf/.

[4] Warsaw Security Forum, https://warsawsecurityforum.org.

[5] Warsaw Security Forum, https://warsawsecurityforum.org.

[6] Warsaw Security Forum, https://warsawsecurityforum.org.

[7] Day 1: WSF2025 From Lisbon to Yerevan: Envisioning Europes Strategy for the Wider Neighborhood, 29 Eylül 2025, https://www.youtube.com/watch?v=i9-9sczUQGI.

[8] Day 1: WSF2025 From Lisbon to Yerevan: Envisioning Europes Strategy for the Wider Neighborhood, *YouTube*, youtube.com, 29 Eylül 2025, https://www.youtube.com/watch?v=i9-9sczUQGI.

[9] The EU and Azerbaijan as Energy Partners: Short-Term Benefits, Uncertain Future, *Heinrich Böll Stiftung*, 5 Kasım 2024, https://www.boell.de/en/2024/11/05/eu-and-azerbaijan-energy-partners-short-term-benefits-uncertain-future.

[10] Armenia-Azerbaijan: EU sets up monitoring capacity along the international borders, *European Council*

, consilium.europa.eu, 17 Ekim 2022, https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/10/17/armenia-azerbaijan-eu-sets-up-monitoring-capacity-along-the-international-borders/.

[11] Polands PM says Western civilization at stake in Ukraines war, *Industry Bulletin Ukraine*, 30 Eylül 2025, https://www.industrybulletinukraine.com/article/854163597-poland-s-pm-says-western-civilization-at-stake-in-ukraine-s-war.

[12] Almanya Savunma Bakanı: Rusya, NATO İçin En Büyük ve En Acil Tehdit, *EuroNews*, 29 Eylül 2025, https://tr.euronews.com/2025/09/29/almanya-savunma-bakani-rusya-nato-icin-en-buyuk-ve-en-acil-tehdit.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "VARŞOVA GÜVENLİK FORUMU 2025: AVRUPA'NIN GÜNEY KAFKASYA POLİTİKASINDA DENGESİZLİK VE 'LİZBON'DAN ERİVAN'A' SÖYLEMİNİN JEOPOLİTİK YANSIMALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 40. Ekim 07. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Analiz/VARSOVA-GUVENLIK-FORUMU-2025-AVRUPA-NIN-GUNEY-KAFKASYA-POLITIKASINDA-DENGESIZLIK-VE-LIZBON-DAN-ERIVAN-A-SOYLEMININ-JEOPOLITIK-YANSIMALARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır